

Bogumiła Załęska-Świątkiewicz

Odpowiedzialność cywilna geodetów na tle ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne i przepisów szczególnych odnoszących się do gospodarki nieruchomościami

Odpowiedzialność cywilna jest to odpowiedzialność materialna (majątkowa). Szeroko rozumiane zasady tej odpowiedzialności uregulowane są przepisami kodeksu cywilnego. Chyba, że zasady te wynikają z przepisu szczególnego, dotyczącego określonego rodzaju stosunków cywilnoprawnych – który to przepis ma pierwszeństwo przed przepisami ogólnymi, jakimi są przepisy zawarte w kodeksie cywilnym (por. art. 361 k.c.).

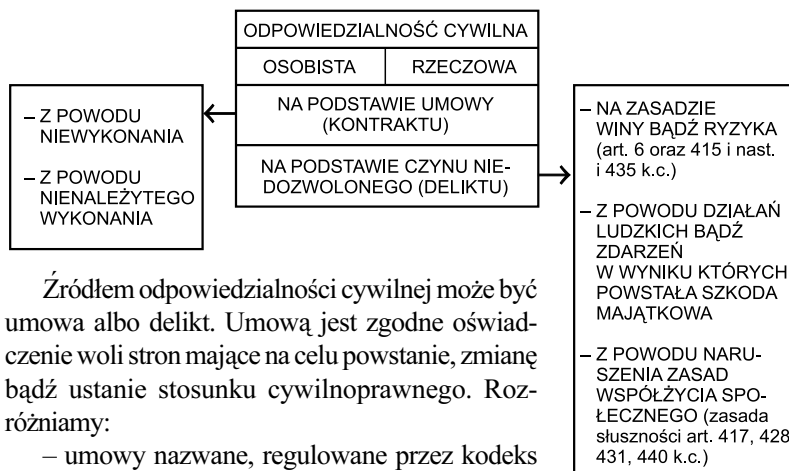
Odpowiedzialność cywilna może występować obok albo jako konsekwencja odpowiedzialności karnej czy administracyjnej bądź też samostannie. Odpowiedzialność cywilna może też występować łącznie z odpowiedzialnością pracowniczą (art. 430 k.c. w zw. z art. 120 k.p.).

Prawo cywilne rozróżnia odpowiedzialność osobistą – z majątku aktualnego i przyszłego zobowiązanego (dłużnika) oraz odpowiedzialność rzeczową – zabezpieczenie zobowiązania (długu) na konkretnej rzeczy ruchomej lub nieruchomości zobowiązanego (dłużnika)¹. Przy czym odpowiedzialność rzeczowa nie ogranicza odpowiedzialności osobistej.

---

¹ Zob. przepisy dotyczące zastawu i hipoteki.

Rodzaje i źródła odpowiedzialności cywilnej obrazuje poniższa tabelka.

Źródłem odpowiedzialności cywilnej może być umowa albo delikt. Umową jest zgodne oświadczenie woli stron mające na celu powstanie, zmianę bądź ustanie stosunku cywilnoprawnego. Różniamy:

- umowy nazwane, regulowane przez kodeks cywilny bądź kodeks handlowy czy inne przepisy szczególne (np. prawo autorskie),

- umowy nienazwane o treści określonej przez strony (incydentalne),
- umowy mieszane stanowiące połączenie umów nazwanych.

Dla celów praktycznych istnieje również podział na umowy jednostronnie zobowiązujące (np. darowizna) i dwustronnie zobowiązujące, które przeważają w stosunkach cywilnoprawnych. W tych pierwszych obowiązek świadczenia ciąży na jednej stronie umowy. Natomiast w drugiej każda ze stron jest wierzycielem i dłużnikiem drugiej.

Deliktem zaś będzie taki czyn, który powoduje szkodę w cudzym majątku. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym ponosi podmiot, który z winnym zachowaniem doprowadził do powstania szkody. Zachowanie to może mieć charakter działania albo zaniechania. Odpowiedzialność deliktowa może być również oparta na zasadzie ryzyka. Odpowiedzialność za własne czyny jest generalnie odpowiedzialnością na zasadzie winy. Natomiast niezależnie od winy można odpowiadać na zasadzie ryzyka (odpowiedzialność za skutek) w razie prowadzenia przedsiębiorstwa poruszanego siłami przyrody, określonego rodzaju działalności w odpowiedniej formie organizacyjnej, posługiwania się mechanicznymi środkami komunikacji, bądź za szkodę spowodowaną

zawaleniem się budowli albo wyrzuceniem, wylaniem czy spadnięciem przedmiotu z pomieszczenia, a także za podwładnego czy też za zwierzę, którym człowiek się posługuje (por. art. 433, 435 i nast. k.c.). Odpowiedzialności tej nie podlega się tylko wówczas, gdy szkoda nastąpiła na skutek siły wyższej lub wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi się odpowiedzialności (której działaniu nie można było zapobiec). Przy tym za siłę wyższą uważa się nadzwyczajne, trudne do przewidzenia zjawisko zewnętrzne, któremu nie można było zapobiec.

Odpowiedzialność zarówno kontraktowa, jak i deliktowa wiąże się z działaniem lub zaniechaniem działania.

Osoba prawna jest zobowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu (art. 416 k.c.). Jeżeli szkoda została wyrządzona przez kilka podmiotów jednemu lub więcej podmiotom, przy czym działanie lub zaniechanie było łączne, odpowiedzialność podmiotów jest solidarna (art. 441 k.c.).

Według artykułu 361 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

W tych granicach na szkodę składa się:

- wartość utraconej rzeczy (*damnum emergens*)
- spodziewane korzyści (*lucrum cessans*).

Poszkodowany musi przy tym udowodnić sprawcy fakt zaistnienia szkody, jej rozmiar oraz wykazać związek przyczynowy pomiędzy szkodą (jej rozmiarem) a zachowaniem (winą) sprawcy (por. art. 6 k.c.).

Za szkodę odpowiada nie tylko ten, kto ją bezpośrednio wyrządził, lecz także ten, kto podzegał, pomagał albo z niej skorzystał (art. 422 k.c.).

Naprawienie szkody może polegać na przywróceniu rzeczy do stanu poprzedniego, o ile jest to możliwe, lub na zapłacie ekwiwalentu pieniężnego. Wybór sposobu naprawienia szkody należy do poszkodowanego (art. 363 k.c.).

W stosunkach między osobami fizycznymi zakres obowiązku naprawienia szkody może być ograniczony ze względu na stan majątkowy sprawcy, jeżeli wymagają tego zasady współzycia społecznego (por. art. 440 k.c. w zw. z art. 5 k.c.). Jeżeli szkoda została wyrządzona przez geodetę przy wykonywaniu powierzonych mu czynności ma miejsce odpowiedzial-

ność na zasadzie ryzyka jednostki organizacyjnej, która powierzyła mu określone zadanie. Chyba że z jego winy nastąpiło przekroczenie powierzonego zakresu, wtedy odpowiada on na zasadzie winy (art. 415 k.c.) i solidarnie z jednostką organizacyjną (art. 441 w zw. z art. 430 k.c.).

Nie jest odpowiedzialny za szkodę ten, kto wykonanie czynności powierzył osobie fizycznej – przedsiębiorstwu lub zakładowi, które w zakresie działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności (art. 429 k.c.).

Odpowiedzialność za podwładnego (pracownika) określona jest w treści art. 430 k.c. Jeżeli pracownik wyrządził osobie trzeciej szkodę bez winy umyślnej, zobowiązany do naprawienia szkody jest zakład pracy na podstawie przepisów kodeksu pracy (art. 120 k.p.), które jako przepis szczególny mają pierwszeństwo przed przepisami ogólnymi kodeksu cywilnego. Wobec zakładu pracy, który naprawił szkodę, pracownik ponosi odpowiedzialność przewidzianą kodeksem pracy.

Przepisy kodeksu pracy nie mają zastosowania, jeżeli wina pracownika była umyślna.

Przy ustalaniu zakresu odpowiedzialności cywilnej bierze się pod uwagę, czy podmiot odpowiedzialny dochował należytej staranności przy prowadzeniu działań, do których był zobowiązany. Należyta staranność określa się przy uwzględnieniu jej zawodowego charakteru i zawodowych wzorców staranności profesjonalnej (obowiązujące standardy por. art. 355 k.c.).

Bada się też, czy nie zaistniały okoliczności wyłączające lub ograniczające odpowiedzialność, szczególnie na zasadzie winy. Są to:

- stan psychiczny (art. 425 § 2 k.c.) oraz inne przyczyny z art. 426 i 427 k.c.,
- stan wyższej konieczności (art. 424 k.c.),
- obrona konieczna (art. 423 k.c.).

Przepisy ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne², tak jak i przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami³ są przepisani szczególnie również w stosunku do przepisów kodeksu cywilnego. Zatem zasady dotyczące

---

² Dz.U. z 2005 r. Nr 240, poz. 2027.

³ Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.

odszkodowań w nich zawarte (np. jeżeli idzie o wywłaszczenie nieruchomości) mają pierwszeństwo przed przepisami ogólnymi.

Ma to zastosowanie również do przepisów wykonawczych do tych ustaw, jak i innych przepisów szczególnych, odnoszących się do realizacji zabiegów geodezyjnych związanych z gospodarką nieruchomościami.

W aktualnej sytuacji prawnej przytoczone ogólne zasady odpowiedzialności cywilnej mają zastosowanie do geodetów realizujących swój zawód w różnych formach organizacyjnoprawnych – jako że ustawa – Prawo geodezyjne i kartograficzne w swej treści wynikłej z art. 16 ust. 1 stanowi, że szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem prac geodezyjnych i kartograficznych podlegają naprawieniu na zasadach prawa cywilnego. Przepis ten więc odsyła w zakresie odpowiedzialności cywilnej do zasad określonych przepisami kodeksu cywilnego. Sformułowanie tego przepisu pozwala na traktowanie go rozszerzająco i wykładnię, iż obejmuje on całą odpowiedzialność cywilną, zarówno deliktową, jak i kontraktową⁴. Gdyby nawet przyjąć wykładnię zawężającą, to i tak, zważywszy, że skoro umowy o roboty geodezyjno-kartograficzne mają charakter umów zobowiązaniowych – do skutków ich niewykonania lub nienależytego wykonania, zastosowanie znajdują przepisy kodeksu cywilnego określające zasady odpowiedzialności w zakresie zobowiązań umownych (por. art. 471 i nast. k.c.).

---

⁴ Por. też *lex specialis* z art. 16 ust. 2 tejże ustawy